

Sari Essayah kd ym.

Toimenpidealoite asumistuen uudistamisesta

Eduskunnalle

Yleistä asumistukea koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin merkittävästi vuonna 2015. Uudistuksessa poistettiin mm. omaisuuskriteeri tuen myöntämisen yhteydessä. Uudistuksen valmistelussa arvioitiin, että omaisuuskriteerin poistaminen lisäisi asumistukimenoja noin miljoona euroa vuodessa (HE 52/2018 vp). Arvio oli pahasti pielessä, sillä yleisen asumistuen menot kasvoivat uudistuksen jälkeen merkittävästi. Arvio perustui siihen, että asumistuen hakijoilla ei ollut omaisuutta. Uudistuksen ongelmana kuitenkin on se, että uudistuksen jälkeen yleiseen asumistukeen ovat oikeutettuja myös kaikki ne, joilla on omaisuutta.

Asumistukeen on tehty myös muita uudistuksia. Elokuussa 2017 tuli voimaan uudistus, jossa asumisliisän piirissä olevat opiskelijat siirtyivät pääsääntöisesti yleisen asumistuen piiriin. Uudistuksen myötä asumistukea saavien opiskelijoiden määrä väheni merkittävästi. Ennen muutosta asumistukea sai Kelan tietojen mukaan 140 000 opiskelijaa ja muutoksen jälkeen enää 110 000 opiskelijaa. Muutos johtui mm. siitä, että monet yhdessä työssä käyvän puolison kanssa asuvat opiskelijat menettivät oikeuden asumistukeen, koska siinä huomioidaan ruokakunnan yhteenlasketut tulot.

Asumistukea saavien opiskelijoiden määrä laski, mutta samalla maksettujen asumisen tukien summa ja keskimääräinen tuki opiskelijaa kohden nousivat merkittävästi. Ennen uudistusta opintotuen asumisliisän suuruus oli joko 80 prosenttia opiskelijan vuokrasta tai enintään 201,60 euroa. Keskimääräinen asumisliisä oli Kelan tietojen mukaan 196 euroa kuukaudessa. Uudistuksen myötä keskimääräinen tuki nousi 258 euroon ja se jatkaa kasvuaan. Samalla opiskelijoiden asumismenot ovat nousseet. Syksyllä 2016 keskimääräiset asumismenot olivat 381 euroa. Syksyllä 2017 keskimääräiset asumismenot olivat nousseet jo 426 euroon. Asumismenojen nousu oli opiskelijoilla huomattavasti suurempaa kuin muilla asumistukea saavilla.

Opiskelijoiden asumistuen muutos on johtanut siihen, että opiskelijoiden kannattaa ottaa vastaan kalliimpia yksiöitä sen sijaan, että he asuisivat soluasunnoissa tai yhdessä kaverin tai puolison kanssa. Tilanne on johtanut jopa siihen, että aiemmin yhdessä asuneet puoliset ovat päättäneet ottaa toisen asunnon ja muuttaa erilleen. Uudistus lisää yksiöiden kysyntää varsinkin pääkaupunkiseudulla, missä jo nyt on pulaa kohtuuhintaisista asunnoista. Kasvanut kysyntä nostaa vuokrien tasoa ja sitä kautta entisestään kasvattaa niin opiskelijoiden kuin työssä käyvienkin ihmisten asumisen kustannuksia. Samalla asumistukimenot jatkavat kasvuaan.

Asumistukeen tehtyjen muutosten lisäksi myös toimeentulotukea on syytä tarkastella uudelleen. Laki toimeentulotuesta muuttui syyskuussa 2006, jolloin asumiskustannusten 7 %:n omavastuu

Toimenpidealoite TPA 136/2020 vp

poistui. Omavastuuosuuden palauttaminen kannustaisi työn vastaanottamiseen. Maltillinen omavastuuosuus kannustaisi tuen saajia etsimään edullisempia asuntoja, mikä vähentäisi tukimenoja ja tuensaajien riippuvuutta tulonsiirroista. Elinkeinoelämän keskusliiton laskelmien mukaan asumiskustannusten omavastuuosuuden palauttaminen parantaisi työllisyyttä 2 500 työllisellä ja parantaisi julkisen talouden tasapainoa 100 miljoonalla eurolla.

Asumistukikulut ovat kasvaneet viime vuosina räjähdysmäisesti. Ensimmäisenä vuotena, vuonna 2015, yleisen asumistuen uudistukset kasvattivat menoja 176 milj. euroa ja vuonna 2016 jo 339 milj. euroa vuoden 2014 tasosta. Kokonaisuudessaan asumistuen uudistukset johtivat siihen, että asumistukea saavien määrä on kasvanut merkittävästi. Lähes 900 000 suomalaista on nykyään asumistukien piirissä. Vuonna 2015 yleistä asumistukea sai 246 400 ruokakuntaa, kun määrä vuonna 2019 oli 379 667 ruokakuntaa. Vuonna 2019 yleistä asumistukea maksettiin 1 491 miljoonaa euroa, kun vastaava luku vuonna 2015 oli 917,6 miljoonaa euroa. Asumistukimenot ovat kasvaneet uudistusten myötä yli 500 miljoonaa euroa. Huolestuttavinta on kuitenkin asumistukimenojen jatkuva ja räjähdysmäinen kasvu.

Asumistuen kokonaismäärää rajoittamalla hillitään vuokrien nousutahtia, mikä parantaa kaikkien vuokranmaksajien asemaa sekä lisää työnteon kannustavuutta ja työvoiman liikkuvuutta.

Aloite sisältyy Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjettiin vuodelle 2021.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin asumistuen uudistamiseksi hillitäkseen asumistukimenojen kasvua.

Helsingissä 6.11.2020

Sari Essayah kd
Päivi Räsänen kd
Sari Tanus kd
Peter Östman kd
Antero Laukkanen kd